

روز جهانی کارگر

روز جهانی کارگر یا روز کارگر

International Workers' Day

یک جشن و مراسمی کارگری و از سوی طبقات کارگر است که هر ساله در روز اول ماه مه برگزار می‌شود. حزب‌های کمونیست، سوسیالیست و آنارشویست و اتحادیه‌های کارگری در بسیاری از کشورهای جهان این روز را با برگزاری تظاهرات و راهپیمایی‌های خیابانی برگزار می‌کنند. این روز یادمان اعتراضات منسجم کارگران آمریکایی است که برای اولین بار در روز ۱ مه ۱۸۶۸ فراخوان اعتصاب سراسری دادند. خواست آن‌ها روزی ۸ ساعت کار به جای ۱۴ ساعت بود.

ده‌ها سال است که به این مناسبت در این روز، در کشورهای مختلف (به استثنای ایالات متحده، کانادا و چند کشور کوچک) مراسم ویژه برگزار می‌شود. ایالات متحده و کانادا نخستین دوشنبه هر سپتامبر را به عنوان «روز کارگر» برگزار می‌کنند.

مناسبت اول مه به عنوان روز کارگر به این لحاظ بوده است که در چهارم ماه مه سال ۱۸۸۶، و در چهارمین روز اعتصاب و تجمع کارگران آمریکایی در شهر شیکاگو پلیس به روی آنان آتش گشود که شماری کشته، عده‌ای مجروح و بعداً چهار تن نیز اعدام شدند. کارگران اعتصابی خواستار تعدیل شرایط کار و کاهش ساعات روزانه کار از ده ساعت به ۸ ساعت بودند. قرار بود که اول ماه مه ۱۸۸۶ در آمریکا (ایالات متحده)، کاهش ساعات کار به هشت ساعت در روز، به اجرا درآید که چنین نشد و در نتیجه، کارگران در گوشه و کنار این کشور دست به تظاهرات زدند و در یک‌هزار و دویست کارخانه و کارگاه، اعتصاب صورت گرفت. شمار کارگران معترض شهر شیکاگو بیش از سایر شهرها و حدود ۹۰ هزار تن بود. در چهارمین روز تظاهرات شیکاگو، کارگران اعتصابی و هوادارانشان در «میدان بیده = Haymarket» جمع شده و از اینجا به حرکت درآمده بودند. سخنرانان آنان بر یک گاری بزرگ سوار بودند و شعار می‌دادند. پس از طی مسافتی، پلیس اطراف این گاری (چهار چرخه) را گرفت و خواست که تظاهر کنندگان متفرق شوند که ناگهان انفجاری صورت گرفت، یک مأمور پلیس کشته شد و چند کارگر و پلیس نیز مجروح شدند. این حادثه سبب شد که پلیس دست به تیراندازی به سوی جمعیت بزند و کشتار صورت گیرد. آمار کشته شدگان اعلام نشده است ولی اسامی انبوه مجروحان در دست است. پلیس با اعمال خشونت موفق شد جمعیت را پراکنده سازد. در پی این حادثه، هشت تن به عنوان مسبب دستگیر شدند که پنج نفر از آنان کارگر مهاجر آلمانی و یکی هم آلمانی تبعه آمریکا بود. دادگاه یکی از این دستگیر شدگان را به ۱۵ سال حبس محکوم کرد و بقیه محکوم به اعدام شدند که فرماندار ایالت مجازات دو تن از آنان را به حبس ابد تخفیف داد. یکی از محکومان به اعدام، پیش از اجرای حکم خودکشی کرد و چهار نفر دیگر به دار آویخته شدند.

با رسیدن اخبار مربوط به این تظاهرات، کشتار و اعدام به سایر کشورها، در گوشه و کنار جهان مراسم یادبود برگزار و هر سال هم تکرار شد که به تدریج اول ماه مه، روز جهانی کارگر عنوان گرفت. چون اعدام شدگان شیکاگو عمدتاً آلمانی بودند، در سال ۱۹۳۳ حزب نازی آلمان روز اول ماه مه را روز ملی و تعطیل عمومی اعلام کرد.

روز کارگر در دیگر کشورها و افغانستان

هند روز اول ماه می در سرتاسر هند به افتخار اله بهار و جشنواره باروری، جشن گرفته می‌شود. این روز همچنین یادآور روز بین‌المللی کارگر هست که اهمیت تاریخی دارد. این روز همچنین روز معترضان سیاسی است. روز اول ماه می غیر از این روز جشن قدسین هست. برای سازمان دادن کارگران، این روز در بسیاری از کشورها، تعطیل عمومی است.

منشأ این روز، جنبش کارگری آمریکا در اواخر قرن نوزدهم است. تاریخ این حرکت به اول ماه می ۱۸۸۶ میلادی بازمی‌گردد. در این روز تعداد زیادی از کارگران آمریکایی دست به اعتصاب زدند و خواستار یک روز کاری استاندارد و هشت ساعته شدند. در چهارم ماه مه در میدان هی مارکت شیکاگو یک بمب پرتاب شده توسط یک انقلابی، منجر به مرگ ده‌ها نفر (از جمله چند افسر پلیس) و زخمی شدن بیش از ۱۰۰ نفر شد.

این تظاهرات نتیجه فوری دریافت نکردند، اما مؤثر واقع شدند. پس از آن هشت ساعت کار در روز عرف بسیاری از کشورها در سراسر جهان شد. از این رو این روز به عنوان روز تظاهرات، راهپیمایی، و سخنرانی انتخاب شد. این روز در ایالات متحده، روسیه و دیگر کشورهای کمونیستی تعطیل است. در هند، روز اول ماه می نیز یک روز تعطیل عمومی اعلام شد.

ایران، ترکیه و عراق در روز ۱۱ اردیبهشت ۱۳۲۵ (اول ماه مه ۱۹۴۶ میلادی) تظاهرات کارگران در کرمانشاه مورد حمله پلیس قرار گرفت. در این تظاهرات ۱۴ کارگر کشته و ۱۲۰ کارگر زخمی شدند. این کارگران نخستین جانبازان اول ماه مه در ایران هستند. در حمله پلیس استانبول به تظاهرات کنندگان در این روز در سال ۱۹۷۷، ۳۴ کارگر ترک کشته شدند، در عراق هم توسط حزب کمونیست عراق هر سال مراسم و تظاهرات روز کارگر در بغداد و سایر شهرهای عراق برگزار می‌شود.

افغانستان از جمعیت ۳۵ میلیونی افغانستان حدود ۱۰ میلیون نفر افراد واجد شرایط کار هستند.

مقامات وزارت کار، امور اجتماعی، شهدا و معلولین افغانستان تعداد افراد بیکار در این کشور را حدود ۸۰۰ هزار نفر اعلام کرده‌اند. بیکاری اکنون به یک چالش عمده در افغانستان تبدیل شده است. ناامنی و احتمال خروج کامل نیروهای خارجی از این کشور در پایان سال جاری میلادی نیز این بحران را شدیدتر کرده است.

این عوامل باعث شده که خانواده‌ها برای امرار معاش، کودکان خود را نیز به کار بفرستند. براساس اعلام صندوق حمایت از کودکان افغانستان، در حدود ۳۰ درصد از کودکان افغان کار می‌کنند.

نهادهای دولتی نیز تاکنون قادر به جذب تعداد قابل توجهی از افراد بیکار به عنوان کارمند نشده‌اند. در حال حاضر حدود ۶۰ درصد از مردم افغانستان در مزارع مشغول به کار هستند که از این کار پولی بدست نمی‌آورند و تولید حاصل از آن فقط می‌تواند نیازهای اولیه زندگی آنان را تامین کند.

وضعیت کارگران افغان بازار افغانستان از بیکاران اشیاع شده است. در میدان های مرکزی شهرهای بزرگ این کشور می توان صف های طولانی از کارگران جویای کار را دید. تعدادی از این افراد از صبح تا شب نمی توانند کار پیدا کنند و شب با دست خالی به خانه برمی گردند. این مساله باعث شده که اغلب کارگران بدون اینکه طالب بیمه و امتیازات دیگر باشند در محیط های خطرناک و ناسالم کار کنند.

لیاقت عادل، رئیس اتحادیه ملی کارکنان افغانستان نیز با اعتراض به شرایط بد کارگران افغان می گوید که امسال ما روز جهانی کارگر را با شعار "حقوق زحمت کشان را پایمال نکنید" گرامی می داریم. او می گوید که متأسفانه در افغانستان به کارگران خیلی وقت ها مزد داده نمی شود.

حمایت های قانونی از کارگران افغان وجود دارد؟ رئیس اتحادیه کارگران افغانستان این انتقاد را مطرح می کند که علاوه بر کارفرمایان بخش خصوصی ادارات دولتی نیز توجه لازم را به وضعیت کارگران ندارند و حتی در زمینه تطبیق درست قانون کار مسئولیتی را به دوش نمی گیرند.

آقای عادل می گوید که افغانستان با وجود امضای کنوانسیون های بین المللی کار خود را متعهد به رعایت مفاد آن نمی داند.